

Magyar Népmesekatalógus 4, A Magyar Novellamesék Tipusai (Aa Th 850-999), Összeállította és a bevezetőt írta: Benedek Katalin, MTA Néprajzi Kutató Csoport, Budapest 1984, 418 str.

Ovaj parcijalni katalog mađarskih usmenih pripovijedaka obuhvaća novelističke pripovijetke (Aarne-Thompsonovi tipovi br. 850-999); on je važan doprinos sustavnom uobličavanju potpunoga kataloga mađarskih usmenih pripovijedaka i predaja, koji se sukcesivno priprema objavljivanjem kataloga za pojedine pripovjedačke skupine. (Dosada su u istome nizu publicirani katalogi pripovijedaka o životinjama, "šildinskih" rugalica i mitskih predaja.)

Katalog novelističkih pripovijedaka izdan je, kao i prethodni, na mađarskom jeziku, uz iscrpne sažetke na njemačkome (str.334-375) i engleskom (str.376-418). Sažetak nosi naslov Uputa za upotrebu Kataloga, a sam naslov djela nije nigdje preveden, tako da čitatelj koji ne zna mađarski jezik može tek posredno zaključivati o naslovu knjige.

U sažetku se kritički prikazuju katalogi Aarne i Aarne-Thompsona te mađarska katalogizacija pripovijedaka, koja ima bogat historijat već od početka našeg stoljeća s djelima Katone, Berze Nagya i Hontia, a u naše vrijeme prvenstveno s radovima Agnes Kovács. Zatim se razmatra teorijsko pitanje o funkcijama motiva i morfološkim funkcijama na temelju radova Parpulove, Proppa i Dundesa. Slijedi iscrpna uputa o načinu opisivanja svakog tipa pripovijetke u osnovnome, mađarskom dijelu kataloga: uz ostalo, ondje je naslov, Aarne-Thompsonov broj, raščlanjena analiza pojedinog tipa prema velikim sintagmatskim cjelinama te kronološki pregled varijanata; zatim slijede različiti pomoćni popisi, bibliografije i sl.

U sažetku na njemačkom i engleskom, odmah nakon navedena opisa mađarskog dijela teksta, slijedi pregled svih obuhvaćenih tipova pripovijedaka s opširnim analitički raščlanjenim sadržajima (bez pregleda varijanata, koje su obuhvaćene u mađarskom tekstu).

MAJA BOŠKOVIĆ-STULLI

Miljan Mojašević, Jakob Grim i srpska narodna književnost, SANU, Beograd 1983, 562 str.

Dignum laude virum Musa vetat mori.

Horacije

"Mi Jugosloveni smo se, proučavajući uzajamne nemačko-jugoslovenske kulturne veze, nekako po tradiciji svoje germanoslavistike okretali Herderu, Geteu, Grimu, i nastojali da se ne zaboravi i ona druga, njihova Nemačka, duševna i široka, trudeći se da je, kao odbranu čovečnosti, suprotstavimo političkim nevoljama koje su nam u nekoliko mahova takođe dolazile iz njihove otadžbine" - veli Mojašević u Uvodu. Iz tog nastojanja, iz tog truda, proisteklo je i njegovo monumentalno delo *Jakob Grim i srpska narodna književnost*, na kojem je radio preko dvadeset godina. Ono je nastavak, i kruna Mojaševićevih proučavanja nemačko-jugoslovenskih kulturnih veza (v. njegovu knjigu *Nemačko-jugoslovenske kulturne veze*, Beograd 1974).

Šta je novoga imao da nam kaže Mojašević posle Šerera, Raumera, Ciglera, Mušga, Hibnera, Šofa, Denekea i tolikih drugih koji su se bavili životom i radom Jakoba Grima? Mnogo! A osobito o njegovom odnosu prema srpskoj narodnoj književnosti i o njegovim golemim zaslugama za njeno popularisanje u Evropi i u svetu uopšte.

Zanimanje za duhovnu baštinu južnih Slovena počelo je kod Nemaca, dabome, sa Herderom. Geteov prevod *Hasanaginice* samo ga je pojačao. Svoju kulminaciju ono je dostiglo u radovima Jakoba Grima, utemeljivača nemačke filologije.

Herderovom i Savinijevom učniku (a posredno i Morhofovom), Grimu su prva obaveštenja o literaturi sa slovenskog juga došla, ipak, preko Johanesa fon Milera. Njegovo kasnije, i doživotno, živo interesovanje za srpsku narodnu književnost, a posebno za poeziju, uslovljeno je njegovim poznanstvom sa Kopitarom i Vukom. Kako su samo ta tri gorostasa divno sarađivala! Jedan Slovenac, jedan Nemaac i jedan Srbin. Bolje no da su bili braća rođena! Tako je uvek kad se nađu - srodne duše.

I Kopitar i Grim tragali su za čovekom Vukova kova. I - našli su ga! Ali, i Vuk je

imao sreću da sretne - njih. Bila je to, zapravo, sreća za našu narodnu književnost i nauku o njoj, a samim tim i sreća za našu savremenu kulturu, ne samo srpsku, zasnovanu na narodnom jeziku.

Upravo o tom "magičnom trouglu" Kopitar-Grim-Karadžić reč je u Mojaševićevom životnom delu. Velikodušni Gete ionako će nam oprostiti što nismo upotrebili reč "četvorougao".

I do sada smo znali za velike zasluge koje Kopitar i Grim imaju za Vuka, a preko njega i za mesto koje danas imamo u civilizovanom svetu, ali nam je Mojaševićeva knjiga ukazala i na ono što Kopitar i Grim, naročito Grim, duguju - Vuku. Jer, Vuk je Grimu prosto - "kapnuo". Kao poručnik s neba! Osim što je radio, i kako je radio, Vuk je, naime, Grimu bio najbolja potvrda ispravnosti njegovih, Grimovih, književnoistorijskih i poetoloških pogleda. Dokaz i potkrepljenje. Stoga je Grim, protestant i narodoljubac, poštovalac starine i zaljubljenik u istinsku, nepatvorenu poetsku lepotu, onako svesrdno i prihvatio Vuka i svojski mu pomagao. Kao, uostalom, i Gete. U svemu tome Kopitar se pokazuje kao svojevrzni *spiritus movens*: Vuka podstiče na rad, upućuje ga i pomaže mu, a Grima "primorava", uporno, nemilosrdno, da sagledava, ocenjuje i prikazuje rezultate tog rada.

A Vuk je u našoj književnosti i lingvistici radio što i Grim u nemačkoj: pribira, objavljuje i izučava usmeno narodno blago, piše gramatiku, rečnik... Grim je, dakle, za Vuka bio - putokaz, a Kopitar još i - katalizator. Nije, eto, čudo što je Vuk s onakvom predanošću, s onakvim fanatizmom, radio posao koji je započeo na Kopitarevu inicijativu. Ponosen oduševljenjem koje je njegov rad izazvao kod Grima i Getea, na krilima tog njihovog, a ne samo svog oduševljenja, on je do smrtnog časa služio narodu svome, imajući važda potomstvo na umu, one koji će doći.

Podnaslov Mojaševićeve impozantne knjige (562 strane velikog formata): *Književnoistorijske i poetološke osnove*, već sâm po sebi, dovoljno govori o njenoj sadržini. Knjigu, inače, sačinjavaju ovih šest poglavlja: *I Uvod, II Grimovo bečko cirkularno pismo, III Grim i razvitak istorije nemačke knjiže-*

vnosti kao nauke, IV Osnove Grimove poetike, V Od romantičarskog mita ka srpskom jeziku i VI (najobimnije, sa trinaest odeljaka) Grim i srpska narodna književnost i kultura. Ovakva kakva je (krcata podacima i fusnotama), knjiga nije mogla nastati bez autorovog prekapanja po arhivima i bibliotekama u Kasselu, Tibingenu, Berlinu, Marburgu, Minhenu, Marbahu i drugim nemačkim gradovima. Osobito strastveno tragao je Mojašević za prepiskom, pre svega Grimovom. A Grimova prepiska ogromna je, uostalom kao i Vukova, kao i Kopitareva... Iz obilja Grimovih pisama bratu Vilhelmu, Arnimu, Brentanu, Lahmanu, Gervinusu, Tidemanu, Benekeu i mnogim drugim, a isto tako i iz njihovih Grimu (iz prepiske uopšte), mogao je Mojašević da saznaje, upoređuje, zaključuje... Njegova istraživanja odlikuju se studioznošću, dubinom i smislom za analitičko-sintetička osvetljavanja, osmišljavanja i uopštavanja. Široko obavešten o predmetu, a krajnje akribičan, Mojašević je svoju knjigu o Grimu pisao upravo grimovski: s ljubavlju prema materiji, istrajno i - nadasve savesno. Iz nje, kao na dlanu, vidimo kako je Grim, zajedno sa A.V. Šlegelom, utirao put nemačkoj romantici i podizao joj mostove ka slovenskim narodima. Ima u njoj dosta i o Grimovim sledbenicima: Šereru, Gedekeu, Rudolfu fon Raumeru...

I - da zaključimo: pred nama je znalački napisana knjiga, posle koje će malo šta imati da se kaže o Jakobu Grimu u vezi sa srpskom narodnom književnošću.

LJUBIŠA RAJKOVIĆ

Francesco S. Perillo, *Rinascimento e tradizione*, Tre studi su Kačić, Biblioteca della ricerca, Cultura straniera, diretta da G. Dotoli, Schena editore, Fasano di Puglia 1984, 320 str.

Nakon kapitalne sinteze o hrvatskim erkvenim prikazanjima, ovo je još jedna zanimljiva knjiga kojom je talijanski slavist F.S. Perillo zadužio našu kulturu.

Tri članka u knjizi osvjetljavaju neke aspekte opusa A. Kačića Miošića: međudnos povijesne i folklorne komponente (*Povi-*